

Fordította Nádori Lídia

BOTHO STRAUSS

Oniritti

BARLANGRAJZOK

TYPOTEX

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez.
Ez a kiadvány a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető
felelőssé az abban foglaltak bárminemű felhasználásáért.

Botho Strauss: *Oniritti Höhlenbilder*

Oniritti – barlangrajzok

© 2016 Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München

Hungarian translation © Nádori Lídia, 2021

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2021

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

ISSN 2064-2989

ISBN 978 963 493 129 4

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!

Újabb kiadványainkról, akcióinkról a www.typotex.hu

és a facebook.com/typotexkiado oldalakon értesülhet.

Typotex Kiadó

Alapította Votisky Zsuzsa, 1989

A kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók

és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Németh Kinga

Főszerkesztő: Horváth Balázs

A kötetet gondozta: Mandl Orsolya

Borítóterv: Ugly But Useless

Nyomta és kötötte: Generál Nyomda Kft., Szeged

Felelős vezető: Hunya Ágnes

A görög *ὄνειρος* / *oneirosz* „álomkép”, ellentétben a *ὕπνος* / *hüpnosszal*, nem futott be nagy karriert az európai nyelvekben. A franciában előfordul az *onirique* vagy az *onirisme* „álomszerű, álmkép” értelmében.

Az *oniritti* – az *oneirosz* és a *graffiti* összeolvadásából – jelenthetné tehát az éjszaka barlangfalára rajzolt képes feliratokat.

Artemidor, a Krisztus utáni második évszázad álomfejtője két részre tagolja az *ὄνειρος* szót: *ὄν* és *εἶρεῖν* (*legein*), vagyis: „a létezőt beszélni”. Amit a létezés mond.

A Lascaux-barlang figurái egy útvonal mentén szerveződnek, egy témára vannak felfűzve, mely téma értelmét nem ismerjük.

(André Leroi-Gourhan)

Minél beszédesebbek a székek, annál emberibbek rajtuk az emberek.

Tehát még egyszer a színpad, vissza megint a színpadra, az elzárt, gyéren megvilágított sötétségbe és az előre egyeztetett csöndbe, a várakozásteljes csönd birodalmába (leszámítva a megfigyelők sutogását). Egyedül ülsz a csupasz széken, ülő szülés, amikor rád vetül a fény az apró spotlámpából, világos kör fölötted, kivágva a féltve őrzött sötétségből, és ez a kör bármikor zsugorodni kezdhet, összehúzúlhat, összesűrűsödhet, tenyérynyi foltta a választékod fölött, aztán hokikorong-kicsinységűvé, de azért gombostűfej-méretűre talán nem, a középső ujjpercedet világítaná meg. A fény tetszőlegesen keveset hagyhatna meg belőled. Egyelőre úgy ülsz ott, mintha végleg maradnál. Fejedet, mellkasodat előreahajtván, két kezedet a térdhajlatod alá csúsztatva, egészen a szék szélén, lóbálsz a lábad, ez várakozásra utal, nyilván várni akarsz valamit, te, a féltve őrzött sötétség gyermeke. Nézelődsz is, jobbra-balra, mintha onnan vagy amonnan emberi mozgolódásra lehetne számítani. Valójában csak az a remény van, de az nem alaptalan, hogy a folyamatos lóbálástól kissé megnyúlik a lábad, és valamikor, szinte beláthatatlanul hosszú idő múlva, végre eléred a padlót, és le tudod tenni a talpadat. A fény úgy ül a fejedben, mint egy magas sapka, püspöki süveg, tutulus vagy hennin, fátyol nélkül. Arra gondolsz: csak kibírom itt, bezárva, kívül a színpadon. Tudod, hogy van egy másik sötétség is, inkább csak félhomály, gyengén elsötétített tér: a nézőtér, mely nem nélküli

a kényelmet, emberek ezrei ülnek ott sorokba rendezve, és csak azt lesik, mikor teszel egy óvatlan mozdulatot. Vagy mikor töröd meg a hallgatást. Hogy a nemtetszés sortüzét zúdíthassák rád. A fénykalap alatt tűnődve, az évek során plótinوسي fehérségbe merülsz. Poe-i fehérségbe. Borges fehérségbe.

Tárna vezetett a holtak birodalmába, a hegy gyomrába. A tárnát acél tolóajtó zárta le, amelyet csak külön kérésre kapott kóddal lehetett kinyitni. Volt ott egy kőkorlát, amely úgy végződött csigában, mint egy fa lépcsőkörlát, és az alján csúf kis tündér kucorgott, csonkolt szárnyakkal, szarukeretes szemüvegben. Vézna kis teremtés vékony, rózsaszín ruhában. A halottszótlító, akit én bízam meg, de mindeddig nem járt sikerrel, mert túl vékony a hangja. Beértem a leggyengébbel, a költséghatékonyság jegyében.

Nézzétek csak (de hát úgyis köztudott): mindenütt barlangbejáratok a városba vezető úton, az igazságossághoz vezető úton, a szerelem útján, mindenütt alig álcázott tárnabejáratok, amelyek oltalmat nyújtanak az emberi hitványság kőomlásával szemben, és elvezetnek a barlangokig, amelyek nyirkos falain a termékenység ősjeleit találjuk. Csakhogy alig akad, aki bemerészkedik a hideg tárnába, ahol elveszíti a szeme világát, és ahol tótágast áll és szaporán ver a szív.

Szent színekben: vörösben-kékben férfi és nő halad kéz a kézben. (Ez az a két verssor, amit a patkányok utoljára hallanak, mielőtt elvéreznek.) De az uralkodói színekbe öltözött pár lassan, visszafordíthatatlanul halad lefelé. Cszozogva lépnek, meg nem állnak, mennek egyre mélyebbre, a föld gyomrába.

Ők azok, akiket soha nem láttunk szemtől szemben.

– Mi, lebujojógusok tartsunk össze, nem igaz? – Az ajtónálló bizalmaskodva böki oldalba könyökével a kék ruhás karcsú alakot. – Jól eligazodunk a mi kis lebujunkban. Mi szél hozta a világ centrumába, az Agharta birodalmába? Még mindig a királyi trogloditát keresi?

– Persze, ki mást? Ófelsége a napokban lesz zsenge hatvanezer esztendőös. Föld alatti népe őt fogja ünnepelni mérhetetlen birodalmának valamennyi barlangjában. A *Világ királya* a föld mélyéből uralkodik azokon a rakoncátlan milliárdokon is, akik a felszínét tapodják, és csak szaporodnak anélkül, hogy valaha tudatára ébrednének: ők is az alattvalói. Vannak időszakok, amikor halljuk a morajlását a talpunk alatt, erősen megremegnek a vitrinüvegek, olyankor a saját szavunkat is alig értjük.

Görgetegeken és kiálló köveken át haladunk lassan, megfontoltan előre. A szellemiség és a jelentőség mellfalához érve bekapcsoljuk a költői fúrópajzsot, és rétegenként bontva le a tömböt, alagutat fúrunk a sziklába. Ismerni kell a hegynyomást!

Agharti föld alatti birodalmában a világ királya uralkodik, és körülötte, az álló időben, összegyűltek az emberiség legjobbjai, a nagy szellemek. Pál apostol is prédikál még, újra és újra. Odafent ezek másszák meg a Himalája csúcsait, és egyikük sem tudja, hogy a hegység alatt bújik meg a valódi, meghódíthatatlan föld.

Óvakodj! Átkozott helyet istenítesz: La ville tentaculaire – Polipváros, a polipkarú. Ahol nők a görnyedő munkapatkányok.

Ó, nem! Micsoda rágalom! *Idle City* nem polip – a tiszta, valószínűtlenül tiszta formák városa, az a fantasztikus márványváros, amely Lord Dunsany hiteles beszámolója szerint a skót lópvidékből emelkedik ki néha, teliholdas éjszakákon, a kimeríthetetlen semmittevés, a szellemi alvajárás, a botlásbiztos érzékek városa.

Idle City mérnöke, akit mostanában háttérbe szorítanak az építőművészet remixkivitelezői (de meddig még?), a modernség mestere, aki a nagy Terragni örökébe szeretne lépni; kénytelen elviselni, hogy zombisereg őrésárolja, orra alá dörgölve a Casa del fascio stílusát.

Idle City a törékeny lelkek mesebirodalma is, az elvonulás kultikus helye; szépségkultusz társadalmi nyomás, következésképpen missziós kényszer nélkül.

Ott élnek ők kihalt kaszinókban, élnek a csendben, az ürességben, nemes romok között. Régen kiürített lakásokban, elhagyott palotákban, ahonnan kimenekítették az összes sürgő-forgó lelket. A város házai, a testek üresen és szabadon várják a régi fejedelmeket, akik ölmos ködökből térnek vissza, a mélyeséges mély semmittevés hazajáró lelkeit. Mit érdekli őket Idle Cityben más városok „vitalitása”, ahol az emberek egymás hegyén-hátán tolonganak az élvezetért?

E város falai a mérhető idő nélküli tartamot zárták körül és ápták. Akik ott éltek, a beteljesedett időbe érkeztek. Olyan világkorszakba, amikor minden újítás kimerült, és a mohó fejlesztések embere egy minden tekintetben kész világgal, egy teljesen adott helyzettel találta szemben magát. És megkezdődött a változhatatlan állandóságban töltött élet.

Itt egyedül a hangulat mesélte a történeteket. Más elbeszélőnek nyoma sem maradt. Nem lépett elő senki azzal, hogy „Én, a történet”. Az embereket körülvette a szendergés mozdulatlan közege, olykor előbukkantak, majd újra alásüllyedtek benne: megannyi elmosódott, elvarázsolt, mesterséges, holdkóros alak. Elveszett minden egyértelműség, kontraszt és körvonal.

Mert az idő lett az istenek kutyája, és miután mind elbuktak, csak kóborolt a világban ez a dög gazdátlanul, éhesen vonyítva és ugatva. (Lord Dunsany: The Birth of Doom and The End)

Csak az elsüllyedt márványvárosban kapott menedéket az emberi kedvesség, csak itt jártak a lakosok énekelve, egyetértésben a dolguk után. Lord Dunsany sajnos csak novellát ír, így a vég hirtelen érkezik, és mindenről, amit láttunk, közli, hogy egy rémálom képei voltak.

A férfi és a nő egyre mélyebbre mennek a föld gyomrába. Akár egy alkimista pár, a megváltó szimbólumot keresik. „Ha megvan a szimbólum, mi sem könnyebb, mint az átlényegülés.” Az ősrégi emberke, a homunculus már nem lehet ez a szimbólum, ő kiválasztódott a realisba való durva átmenet következtében. Ám a pixeles háttér előtt újra vadul zajlik a világteremtő játék szimulákruma. Reculer pour mieux sauter. Hátrálni, és nekifutásból nagyobbat ugrani, miközben újra össze kell kapcsolni a felismerhetetlenségig differenciáltat az elkülönítetlennel, a tudás összejtével, amely még bármire képes.

Az öreg alkimista *pár*, egy életen át a megváltó szimbólum nyomában... hiába... mert végső soron ők maguk voltak azok, a kód kódja: a *pár*.

Egymás oldalán megöregedve, egymáshoz kötődve, egy igában, *σζύγία / szüzügia*: a kettősfogat.

Ahogy egykor én Cécile-lel a Cueva de la Piletában, Ronda közelében, a grották a barlangrajzokkal, a denevérhullák szaga. Aztán később Rondában, a Hotel Reina Victoria 208-as szobájában, Rilke szobájában, ahol még őrzik a számláit.

„Erdők árnya, sötét tükrű tavak őrzik a szörnyű / Mély barlang meredek szikláit, a rengeteg ajtót, / Merre madár sem jár, mert megjárná, ha

merészen / Arrafelé venné útját” – így látja Aeneas a vergiliusi eposz 6. énekében. „Merre madár sem jár”, ezért is az Aornosz név – madár nélküli.

„A barlang ködképei [barlangrajzok] az egyénnek, az embernek ködképei. [...] mindenkinek megvan a maga egyéni ürege vagy barlangja [grottája], mely megtöri és beszennyezi a természet fényét” – a többit lásd Francis Bacon *Novum Organum*ának XLII. aforizmájában.

A titkos grottákat csak olyasvalaki fogja felfedezni, aki előzőleg ösvényt vágott a könnyűvérű művészet szinte áthatolhatatlan dzsungelében. Az ügyesen megírt regényekében, tele rosszul látott emberekkel, rosszul látott esetekkel, egyáltalán: rosszul látott dolgokkal. Ez a valaki a machete mestere a barlangépítészet-utánzatok zűrzavarában, a virtualítások sűrűjében, ahol elveszetten álldogál néhány ott feledett figura valós élettörténettel a 3D-s árkádok ívei alatt, eleven testek, idegen testek a sablonossá tett fantázia és a tolatkozó konstrukciók világában, amelyek összemoszák az életüket az utóéletükkel, és elvesznek a végtelenben, mind tovább és tovább; beláthatatlan enyészpont fal nélküli folyosókkal, fényárban úszó elektronikus sírbolt, amelyben minden megfoghatatlanná válik, amit valaha karon fogtunk, csókolunk, ízleltünk, szagoltunk, eltaszítottunk magunktól. Ez a stíluskavalkád, a digitális ornamentika túlbősége, ezek a megtévesztési gyakorlatok, a game-minták sokasága semmi egyéb, mint egy megállíthatatlanul burjánzó tervrajz, ezzé válunk: utolsó átkozott átváltozás lélektelen boldogsággá, léppé a kaptárban, megszámlálhatatlan mesterséges sejt közös háza, amelyben sem üvölni, sem vinnyni, sem kérdezni, sem imádkozni nem lehet. Leválasztva a lélekről, amely már máshová – Isten tudja, hová – útra kelt, vagy inkább megszökött, elmenekült, és mi csak rohanunk utána, hívogatjuk, törekszünk felé a folyosók, lépcsők, hidak, galériák és átjárók zűrzavarában, ahogyan a világ összes

lágerének összes foglya igyekszik távol lévő kedvese után, akivel megtagadják az egyesülést.

Az ő látomásukból, ígéretükből és kínjukból lesznek aztán a fal-mélyedések, a kolumbáriumok és az urnák odafent, a barlang bejáratánál. A lelkek röpködnek ki és be, együgyűen személy sok-sok szelleméhez egyetlen galamb egyetlen szárnycsattogása tartozik.

Micsoda fogság ez, belehallgatni magunkba! Hallgatni saját vé-rünk cseppenését a test hideg barlangjának mennyezetéről!

Vagy hallgatni a csepegést Phineusz palotájában, a Sötétség birodalmának határán. És a határjáró ismeri a holtak birodalmának összes borzalmát, egykor világosan látta a jövőt is, amiért az istenek vaksággal büntették, és a harpüiákkal, a madárasszonyokkal, akik étele egyik felét kivették a szájából, másik felét összerondították a tányérján.

Így rabolják el asztalunkról az alvilág ronda madarai a legszebb táplálékot: a szimbólumokat és a metonímiákat, így piszkítják össze a maradékot. És mit hagynak maguk után! Húscsapatokat a padlón, virághullákat, szétkent zsírt, a csomagolás foszlányait – nekünk nem marad más, mint tisztogatni, takarítani utánuk. Az undor. Két hosszú szárú kardvirág hever a frissen kiásott földkupacon, virágzatukat eltakarja a csomagolópapír, úgy néznek ki, mint egy közúti baleset letakart áldozata, ahogy a merev, pipaszár lábak kilátszanak a ponyva alól.

Azután pedig látjuk az egyik bestiát szürkésbarna, szemmintás tollruhájában, tojó, többször is lebukik a porba, mögötte a hím, pompázatos aranyruhában. A bőséges, rabolt étkezés után a vessző a tojó húsába talált, nem éppen ügyes megtermékenyítés, inkább csak futó, közös szárnycsattogás, volt, nincs.

A következő helyszín egy föld alatti buszpályaudvar, az árnyakat régi-módi buszokba préselték a „szolgalelkek”. Fogtuk az árnyakat (százat egy marokra!), és betuszkoltuk őket egy olyan buszba, ahol csak

állóhelyek voltak. Egyikük a beszállás, az erőszakos betuszkolás előtt még megfordult, ránk, a segítőkre nézett, és azt mondta: – Harminc évig éltem együtt egy nővel, aki nem érdemelte meg, hogy akár egy éjszakát is vele töltsön az ember!

Ezzel a boldogtalannal kellett nekem utaznom, egyik iszonyatos állomástól a másikig, bevagónírozva, mint valami haszonállat, ezen a céltalan, kínnal teli körutazáson, végig az alvilágon, a négy folyó birodalmán.

A sofőr, aki egykor vigéc volt, és megállás nélkül vartyogott holmi konyhai gépekről és más „nélkülözhetetlen” vacakról, elveszítette a munkáját, vagy abba akarta hagyni, még mindig Kharón stílusában beszélt, hóttkomoly arccal, de most rímre rímre halmozva szórakoztatta elátkozott publikumát, nyilvánvalóan attól a becsvágytól fűtve, hogy szóáradatát addig zúdítsa rájuk megszakítás nélkül, míg minden véget nem ér: – Nem vacakolok, jól megtankolok ... Útra kelünk, kérem szépen, fáj a májám, fáj a lépem ...

– Hogy hangzik, amikor a saját nyelvén beszél? – kérdezte valaki.

– Rálépek a gázpedálra, színes lesz a kegyed álma.

Minden iménti cselekvésnek van egy lentje, egy hódászi vonatkozása, hovatovább hódászi megfelelője. Hogy tudnánk nevetni idefönt, ha nincs lent a mélyben valaki, aki legalább megbocsátó mosolyra fakad?

Nem tehetünk róla, a nyomába kell erednünk annak a bizonyos valaminek, amire ráismertünk, még néhány lépcsőfokkal mélyebbre vezet minket a festett falú barlangba, ezt-azt kihozunk még onnan, amit korábban nem vettünk észre, vagy elhanyagoltunk, de a fáradtság – a legyezőszerű mondatok, a vonatott járás, a kellő mértékben ismert dolgok időzített felismerése – megéri-e vajon?

Egy végső, éji értelem vész el a tanácstalanságban.

Itt bukkan fel a tanácstalan pár, fordul be a sarkon, az örök Kettő, készen arra, hogy a következő lépésnél örökre elváljanak útjaik, már fordulna a törzsük, lendülne a karjuk az ellenkező irányba, de aztán feladják tétován, hogy talán mégis jobb lenne még egy darabig ugyanaz az irány. Jó, hát akkor ugyanabba az irányba tovább. A következő utcasarokig. Ott megint az a félfordulat, az első lépés az elválás felé, majd újabb tétova megtorpanás és vonakodó visszarendeződés egy irányba. A következő utcasarokig.

Mítosz, következő klip. A Nagy Vízözön után utolsóként maradt meg Deukalión hitvesével, Pürrhával (a mindent csak utólag, túl későn átgondoló Epimétheusz és a szerencsétlenséget hozó Pandóra lányával). Olyan magányosan álltak ott a Parnasszus tetején, mint az isteni fuvallat, és rájuk maradt a feladat, hogy újra benépesítsék a Földet.

Fedetlen fővel, megoldott ruhában hajigálták a hátuk mögé a köveket, mert nem volt szabad látniuk, amint a csoda végbemegy.

A földből újonnan fakadó kőfejek keveréklények voltak: a szikla keveredett bennük az emberi szellemmel, amely, hogy ne legyen teljesen hiábavaló a földi léte, menedéket keresett és talált a kőben.

A következő feladat az volt, hogy a menedékül szolgáló birtokból haszon is származzék, különben hasztalan lett volna a megmenekülés. Ehhez szükség volt a nyelvre, a nyelvet pedig hozzá kellett igazítani az új test súlyához és nehézkes mozgásához. A lelencek mindegyik csoportjában akadt egy, aki előrehaladottabb volt a fejlődésben: ő csiszolta véglegesen a többiekkel a könyelvtan szabályait.

Minden egyszerűbb volt, durvább, feszesebb, tömörebb. A hangok átrendeződése által értelemtömbök keletkeztek ott, ahol korábban különböző, finoman tagolt szavak láncolata volt. A könyelvtan nehezebbé esett a szellemnek, a kő viszont szenvedett attól, hogy

áthatják a gondolatok és a töprengés. Végül azonban erősebbnek bizonyult a szellem számára a megkönnyebbülés, hogy menedéket talált, mint a roppant erőfeszítés, amibe az került, hogy régi, kifinomult tartalmait darabonként átültesse a kőtömbökre szabott gondolkodás számárállkapocs-szerűen őrlő kerekei közé. Másfelől a kőtestek a gondolatáradás hatására lényegesen gyorsabban vesztettek keménységükből és tömörségükből: ugyanerre az időjárás viszontagságai és a mohafoltok évszázadok alatt lettek volna csak képesek. Mindenütt repedések keletkeztek, és ez az erőzió gyorsabban hasította szét a tömböket, mint a természet erői. Mégis: a kőfejek szétesésének folyamatát össze sem lehetett hasonlítani azzal az időtartammal, amely során az emberi szellem szétesett a korábbi történelmi korszakok során. Az emberi szellem, a kitartóan görgetett, hatalmas értelem-tömbök minden durvasága mellett, mégiscsak képes volt mindezt megjeleníteni, és határtalan otthonosságot érezni közben.

Aszfaltpálya a magas hársfák sora mentén, rajta fiatal, otromba nők gördeszétkéztak vagy görkorcsolyáztak, időnként egyikük könnyedén megérintette a másikat, hogy jelezze a jelenlétét, de a megérintett nem reagált, mert nem ismerte a jelenlétet. Aztán mégis hatalmas tűzijáték az agykéregben. Valaki így szólt: pusztán szinaptikusan nézve a dolgokat, a gondolatokkal csak *játszunk*, de soha nem gondolkodunk. Mire az elbeszélő: én a gondolataim üvegfüvője vagyok. Ehhez parázs kell és türelem. És ez megfelel az üvegformáló lehelet utáni vágyamnak.

Mert hirtelen mélységes csömör fogott el az álmodásnak, a torzításnak, az átváltoztatásnak ettől az ördögi könnyedségtől. Ettől a hiú belső szellemparádétól, amelyet oly hatékonyan képesek előállítani a digitális mesterek, miközben az úgynevezett hozott anyagból való

kényszeres előállítás egyre dilettánsabbnak, ügytelenebbnek és esetlenebbnek mutatkozott: az álom a legegyszerűbb reklámspottal sem tudta felvenni a versenyt. Vagyis hirtelen feltámadt a vágy a régi jó szemléletesség iránt. Az állhatatos állókép iránt. A mélységes vágy, hogy megálljt parancsoljunk a sivár belső mozinak. A feneketlen konstruktivizmusnak. Mindazon dolgok utólagos hibridizációjának, amelyek odakint, vagyis napvilágnál jól fejletten, világosan és biztonságban léteznek; a galád szörnyszülöttgyártásnak a szépségből és az elvetemültségből, a töretlen vonalak összetörésének, amellyel odakint, napvilágnál valóban találkoztunk, és nem kételkedtünk benne. A torz alakoknak az éjszaka álszent kupolája alatt, az úgynevezett vad tudattalan züllött cargokultuszának, amit egyébiránt drogok segítségével bármikor megzabolázhatnánk és áthangolhatnánk.

Kíséret nélkül hagytam ott az éjszakát. Az álom számkivetettje, nevetséges, pucér alak, zavarodott, züllött férfi, akit kiköpött az éj, mint egy másik Jónást a nagy illúzió szörnyhala. Ez a Leviathán a harc tetőpontján, amikor azt hittem, mindjárt legyőzöm, győzelmi mámorom kellős közepén, egy falásra lenyelt. Csakhogy emészthetetlennek bizonyultam, ezért kiadott magából. *Hypnerotomachiám* (lefordítva talán: álombeli szerelmi harcom) itt, egyelőre legalábbis, véget ért. Újra az eredetihez fordultam, Polifilusz allegóriájához, amely vándorlásaimra és tévelygésemre csábított, és amelyet követtem is egy darabon.

Onnantól kezdve ahelyett, hogy magam harcoltam volna, megelégedtem azzal, hogy újra elővettem régi olvasmányomat, amelyet „A fiatalember” című könyvem óta elhanyagoltam, a híres és nagy hatású (csak nemrégiben németre fordított) reneszánsz regényt, Francesco Colonna *Hypnerotomachia Poliphili*jét, amelyhez hozzáfűzhettem éjszakai glosszáimat, képeimet és történeteimet, megjegy-

zéseitemet és levezetéseiteket. Eközben az illusztrált könyv fő vonzerejét, nevezetesen építészeti látomásait természetesen kevésbé tudtam figyelembe venni, cserébe fokozott kíváncsisággal fordultam a megfajtsra váró képek túlcsonduló bőségéhez, amely az álombeli szerelmi harcot oly jelentősé tette mind a művészettörténet, mind később a jungi iskola szimbolikája számára.

Obscurity was already invading my mind, and clouds enveloping my senses, so that I did not know which choice to make: would I meet a hateful death, or could I hope for rescue as I wandered in the opaque and shadowed wood?

„A homály már behatolt az elmémbe, és felhők fedték az érzéseiket, így nem tudtam, hogyan döntsek: fogadjam-e a gyűlöletes halált, vagy az árnyakkal teli, sötét erdőben támolyogva remélhetném-e a megmenekülést?”